

GAMRAT (69) *sb m*

Pierwsze a jasne. ◇ -rât. ◇ -rât- (28), -rat- (2); -rât- : -rat- *Mącz* (1 : 2).

sg N gamrât (32). ◇ *G* gamrâta (5). ◇ *D* gamrâtowi (1). ◇ *A* gamrâta (2). ◇ *I* gamrât(e)m (1). ◇ *V* gamrâcie (1). ◇ *pl N* gamrâci (8), gamrâtowie *Calep* (2). ◇ *G* gamrât(o)w (4). ◇ *D* gamrât(o)m (4). ◇ *A* gamrâty (7). ◇ *I* gamrâty (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVII w.; poza tym XVIII w, w innym znaczeniu.

1. *Rozwiazły mężczyzna, kobieciarz, uwodziciel, Wielbiciel, kochanek; rivalis Mącz, Calep, Cn; chorisator BartBydg, Mymer²; amasius BartBydg, Calep; amator (mulierum) Mącz, Cn; surrianus BartBydg; amorculus, mulierarius, procus Mącz; corrivalis, salax Calep; admissarius, adventor, amatorculus, cucul(l)us, nepos Veneris, nepotulus venerus, rivinus, venerus Cn [w tekstach biblijnych wchodzi w skład alegorii mówiących o czczeniu cudzych bogów przez Izrael] (45) : Vързыл там piękne oflice/ Bárzo wdzięczne miłośnice: [...] Osieł iáko głupi gámrat/ Był oney rzeczy bárzo rad *BierEz* Q2v; Miedzy wŹyftkimi inymi/ Tymi gámraty moimi/ Ciebie iednego wybieram/ Bo wielką miłość k tobie mam *BierEz* R; *BartBydg* 70, 154b, 252; Dla tego głodnemu fni fie o iedle, łącznemu o picciu/ gamratowi o miłowaniu, rozu^mnemu o nauczce etc. *GlabGad* L4; *Mymer²* 37; Pothwyerdzila zeznanye thego gamratha fwoyego yedno wtym dissenciebat yfch na vbiczie thego tho mlodziencza nyeftala *LibMal* 1544/ 88v, 1546/ 114v; *KrowObr* 227v; *RejWiz* 60 *marg*, 163v *marg*, Cc5v, Dd4v; Biádá tobie nędznico/ przeto żeś fie iemu przyrownáá/ y ftroiłás corki twoie w wŹfetczności áby fie podobáá y chlubiá z gámratow twoich *Leop* 4.*Esdr* 15/47; Włzem nierządnicam dawáne bywáią zapláty: á tyś dawáá zapláty wŹsem gámratom twoim *Leop Ez* 16/33; Oto ia zbiorę wŹfytkie gámrathy twoie z kthoremis wŹfetczność ftroiá *Leop Ez* 16/37; *RejFig* Cc5v; *RejZwierz* 65v; *BibRadz Ier* 3/1, 4.*Esdr* 15/46[47]; *Mącz* 204b, 324d, 356d, 501a; *GórnDworz* T3v; Poćciwość z Nieczyftotą. Witayciefz pánie Gámracie/ Choć niewiele cnoty macie. Po cudzych fie kąciech włócząc/ Poćciwym fławy vwłócząc. *RejZwierc* 231v, 231v; *ModrzBaz* 53; Corrivales – Spolni gamratowie, fobie zairzający mielőszczy. *Calep* 263a; *KlonFlis* C2; Oreftes matkę zábił; Bo też oná Oycá Zabiá mu z Gámratem fropa męžoboycá. *KlonWor* 65.*

W charakterystycznych połączeniach: gamrat głupi, silny, smiertelny, wielki (2).

Wyrażenie: »mielőсны gamrat« (1): Salax – Iurni, mielőfni gamrat. *Calep* 939a.

Szeregi: »gamrat, (i) cudzołożnik« [szyk 2 : 2] (4): Sláchetneć yeft záwždy małżeńftwo/ ále friyerze/ gámraty/ y cudzołożniki záwždy pan Bog karze *GliczKsiąż* P2; W zadnym ftanie niemafz więcey cudzołożnikow y gámratow iáko wftanie kápłáńfkim papiefskim. *KrowObr* 228v *marg*, 222, 228v.

»fryjerz, gamrat« [szyk 2 : 1] (3): Gámráci/ Fryrierze/ nye vyrzą kroleftwá nyebieskyego *GliczKsiąż* B7v, 13, P2.

»mielősnik (a. miłujący), (a, albo) gamrat« [szyk 4 : 2] (6): Przydawa fie też ta niemoc z olchnienia błonek ktore ferce okrążáią, á to poľpolicie ludziom boiaznym przychodzi, takiež gamratom albo miłuiącym *GlabGad* E4v; Mihi ante oculos amatorem adduxisti tuum, Prziwiódłámi przed moye oczy mielőfniká/ á gámratá twego. *Mącz* 65b, 7d, 235d; *Calep* 58b, 925b.

2. *Lekkoduch, łobuz, hultaj* (5) : *RejRozpr* 12 *marg*; *RejFóz* Dv *marg*; Niechcą temu zábieżeć/ ktorym to należy/ Aby káždy zuchwálec/ ták długo był w wieży. Ažby s niego wypáđły pijáne paraty/

Tákby rychley okrocił domowe gámraty. *BielSat* D; RZemieśnicy y Drabi ku spráwie woienney ktorzy łą potrzebni á kthorzy niepotrzebni mamy bączyc/ Naprzod pijánice/ gámraći/ myśliwcy s ptáki/ Alchimište/ y ci wżyfcy ktorzy fie lekkiemi rzeczámi obieráią/ ci fie nie godzą *BielSpr* 2v; *BielSjem* 33.

W charakterystycznych połączeniach: gamrat domowy, szalony.

3. *n-pers* (19) : Item Marczinkovi Nyebończika kłyżądza Gamratha pywnychnemv vbranye Zamíchowe vkradl *LibMal* 1548/139v; *RejZwierz* 59, aa3; *OrzRozm* 04; *BielKron* 424, 424v [2 r.], L1114v; *RejZwierc* Aaa; GAmrat Arcybiskup/ gniewał fie ná księdzá Krupského *KochAp* 7, 6, 7 [2 r.], 11 [2 r.]; *OrzJan* 111; *SarnStat* 197 marg, 895, 991.

Synonimy: 1. cudzołożnik, fryjerz, gach, kurewnik, miłośnik, nałożnik, nieczysty, nierządnik, porobnik, rozpustnik, sprosник, szkortarz, szkortator, wszetecznik.

MM